

УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

Ірина ТУРЧИК¹, Оксана ВАЦЕБА², Світлана БІРЮК³

¹Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

²Львівський державний університет фізичної культури

³Миколаївський державний університет імені Василя Сухомлинського

Анотація. В статті аналізуються особливості проведення уроку фізичної культури в системі початкового навчання Польщі. Описано мету, завдання та основні структурні розділи програми з фізичного виховання початкової школи Польщі. На сучасному етапі одним з основних завдань уроку фізичної культури у початковій школі Польщі є формування у школярів цінностей здорового способу життя, пристосування до індивідуальних потреб та інтересів учнів, що збільшуватиме мотивацію до відвідування занять і відповідає пріоритетними завданнями систем фізичного виховання школярів Європи.

Ключові слова: урок, фізичне виховання, Польща, початкова школа, програма, учні.

Актуальність. Важливим джерелом визначення сучасної стратегії розвитку сфери фізичного виховання в Україні є аналіз передового досвіду організації навчально-виховного процесу, дослідження закономірностей та тенденцій розвитку цієї важливої складової частини освітньої сфери на Європейському континенті. Тому не випадково питання організації і методики фізичного виховання в зарубіжних країнах цікавлять багатьох сучасних українських фахівців (Вільчковський Е.С., 2004; Волков Л.В., 2003; Лабскір В.М., 2003; Сергієчко Л.П., 2007 та ін.). Як відзначається в низці державних програмно-нормативних документах, європейська інтеграція України передбачає приєднання до конвенцій Ради Європи, які стосуються розвитку фізичної культури і спорту. Наголошується на необхідності проведення аналізу ефективності співпраці та визначення дієвого механізму впровадження в Україні міжнародних програм, досвіду роботи іноземних держав з розвитку зазначеної галузі.

Без перейняття досвіду інших сьогодні не може успішно розвиватися будь-яка країна, без знання нового у своїй професії не може бути конкурентноздатним будь-який фахівець.

Аналіз останніх наукових досліджень. Для нашого дослідження загальнонаукове та теоретичне значення мають наукові роботи вітчизняних і зарубіжних фахівців, присвячені вивченню передового зарубіжного досвіду щодо організації фізичного виховання і спорту (Сімонс Н., Панаєв Г., Попеску І., Арделян Г., Віндюк О., Турчин І.) та ін.

Однією з найближчих до України європейських країн-сусідів, які узгоджують освітню політику в галузі фізичного виховання є Польща. Проведені в цій країні на початку ХХІ століття реформи, змінили структуру та зміст польської системи фізичного виховання школярів.

Водночас, проведений нами аналіз літературних джерел не виявив фундаментальних вчених України з проблем фізичного виховання у шкільній системі Польщі. Зазначимо окремі дослідження А. Вільчковської [2] та В. Пасічника [3].

Загалом, аналіз сучасної літератури щодо зарубіжного досвіду фізичного виховання школярів засвідчує, що:

- статус фізичного виховання, як єдиного обов'язкового предмету шкільної програми визнаний майже у всіх країнах Європи. Урок фізичної культури сфокусовано переважно на активізацію рухової діяльності, розвиток фізичних якостей та здоров'я школярів.
- важливим завданням для теоретиків та практиків західноєвропейського фізичного виховання є пошук інноваційних шляхів залучення учнів до фізичної активності з використанням передового міжнародного досвіду організації фізкультурно-спортивної роботи.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання школярів у початковій освіті Польщі.

Предмет дослідження – мета, завдання, зміст уроку фізичної культури у початковій шкільній освіті Польщі.

Мета дослідження полягає в аналізі специфіки організації, значення та змісту уроків фізичного виховання школярів Польщі й на основі використання передового польського досвіду розробці рекомендацій з удосконалення фізичного виховання у загальноосвітніх школах України.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано наступні методи дослідження:

- вивчення та аналіз наукової, науково-методичної літератури, статистичної інформації, спеціалізованої періодики, офіційних документів,
- аналіз електронних ресурсів всесвітньої мережі Інтернет
- теоретична інтерпретація та пояснення:
- методи порівняльно-педагогічних досліджень.

Основні результати дослідження та їх обговорення.

Структура та зміст польської системи фізичного виховання школярів за останні десятиріччя зазнала значних змін. Головною причиною цих змін є реформа освіти, яка здійснюється у Польщі з вересня 1999 р. З цього року шкільна освіта Польщі передбачає таку структуру:

- початкова (основна) школа – 1-6 класи;
- гімназія – 1-3 класи;
- ліцей (повна середня школа) – 1-3 класи.

Існують також 2-х або 3-х -річні професійно-технічні школи.

Протягом навчання у початковій школі діти вивчають 11 обов'язкових предметів, яких є й фізичне виховання. Міністерством народної освіти затверджено єдину програму фізичного виховання, проте вчитель фізичної культури має можливість застосовувати нові технології педагогічної діяльності в проведенні уроків фізичної культури. Вчителі за власним розсудом мають можливість її видозмінювати, зважаючи на матеріально-технічне забезпечення школи, кліматичні умови, спортивну спеціалізацію вчителя, й, передусім, потреби учнів. Навчання, у початковій школі відбувається з використанням тематичних, а не предметних програм. Важливим завданням для вчителя є налагодження міжпредметних зв'язків. Обов'язковою рисою шкільної програми є тісний зв'язок уроку фізичної культури з основами здоров'я.

Чинна шкільна програма Польщі передбачає:

- основні положення програми,
- освітні завдання,
- методичні положення,
- зміст основних розділів програми,
- очікувальні досягнення учнів.

Програма з фізичного виховання у початковій школі Польщі спрямована на виконання таких завдань:

- фізичне виховання повинно приносити учням задоволення та можливість продовжити розвиватися;
- шкільна фізична активність повинна переростати в самостійні заняття після закінчення школи;
- необхідно створювати учням умови для розвитку вміння оцінювати свої досягнення і очікування;
- при оцінюванні варто враховувати здебільшого не отриманий результат, а зусилля, зроблений учнем;
- важливим є зв'язок рухової діяльності зі здоров'ям людини.

Освітніми завданнями зазначаються також такі аспекти:

- вироблення вміння брати участь в індивідуальних і колективних видах спорту;
- вироблення навичок провадити здоровий спосіб життя;
- розвиток вмінь і розуміння;
- гармонійний розвиток психофізичного стану школярів;

- розвиток відповідальності за власне здоров'я.

Щотижнево у початкових школах Польщі передбачено 4 уроки фізичної культури, які проводяться фахівцями (зазначимо, що в деяких школах заняття можуть проводити класоводи). Необхідною умовою є зв'язок програми з фізичної культури з навчально-виховним, спортивним та рекреаційним планами школи. У формуванні програми беруть участь не лише вчителі, але й учні польських шкіл. Знання про здоровий спосіб життя школярі отримують, відвідуючи обов'язкові лекції, спортивно-рекреаційні та туристично-рекреаційні заняття (для бажаних), а також можуть брати участь у різноманітних співбесідах.

Впродовж навчання вчителі фізичної культури здійснюють контроль за тим, як учні ведуть "Спортивний щоденник учня". У цьому щоденнику школярі фіксують власні результати, особисті очікування, кількість відвіданих занять тощо.

Програмою з фізичного виховання для початкових шкіл Польщі передбачено, наприклад, у 4-6 класах такі види рухової активності:

- командні ігри;
- легка атлетика;
- гімнастика;
- плавання;
- активне дозвілля на природі;
- корекційна гімнастика;
- аеробіка – танцювальні вправи, ритміка;
- рекреаційно-спортивні заняття;
- рухливі ігри та забави;
- піші та велосипедні мандрівки;
- відновні заходи, йога, стретчинг [5].

Проведення на початку року анкетування серед учнів дозволяє їм вибирати із зазначених видів рухової активності дві позиції (по одній на семестр). Цими видами діти будуть займатися у позаурочний час з урахуванням наявної в школі матеріальної бази.

Крім найпопулярніших серед учнів початкових шкіл баскетболу та волейболу, вони часто обирають туризм, плавання, аеробіку, гандбол і футбол. Протягом року школярі мають можливість змінити обрану ними спортивну дисципліну.

Важливим засобом фізичного виховання у початковій школі Польщі, на думку багатьох фахівців, вважається використання вправ з музичним супроводом.

Варто зазначити, що за останні 50 років у програмах з фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл переважної більшості європейських країн, містяться різноманітні вправи з ритмічними рухами та елементами танців. Дослідженнями встановлено, що широке застосування музики під час уроків з фізичної культури (особливо у молодших класах) допомагає підвищити рухову активність, покращує процес опанування фізичними вправами, підтримує на більш високому рівні фізичну працездатність учнів.

Цікавою є думка учнів шкіл Польщі щодо музичного супроводу різноманітних вправ під час уроків фізичної культури.

Анкетування показало, що школярі вважають за доцільне застосування музики під час уроків: з елементами танців та ритмічної гімнастики (98 %), гімнастики (88,5 %), ігор (78 %).

Польськими дослідниками встановлено, що завдяки музичному супроводу рухова активність дітей у всіх класах початкової школи підвищилась у середньому на 10-15 %.

При оцінюванні учнів з фізичної культури вчителями враховується:

- систематичність відвідування занять,
- поступ у індивідуальному фізичному розвитку,
- постава,
- участь у не обов'язкових формах занять,
- представлення класу або школи у міжшкільних змаганнях,
- ведення "Спортивного щоденника учня",
- практичне застосування знань про здоровий спосіб життя,

- вміння креативно мислити,
- співпраця з вчителями та однокласниками.

Системою уроків фізичної культури передбачено, що після завершення навчання початкової школі від учнів очікується наявність:

- знань про здоровий спосіб життя та вміння його дотримуватися;
- знань і вмінь з організації та участі у рекреаційних і спортивних заходах з дотриманням правил "fair play" [5].

Проведений нами аналіз засвідчує, що система організації уроків фізичного виховання у польських школах, незважаючи на ряд недоліків, має чималий, як кадровий так і методичний потенціал для успішної реалізації основних вимог системи освіти, зокрема, повідає нормам і критеріям системи фізичного виховання школярів країн Європи.

В останні роки у польській педагогічній літературі [4] вказується на необхідність активного використання виховного потенціалу засобів фізичної культури й першочерговою профілактики таких суспільних проблем як гіподинамія, алкоголізм, тютюнопаління, ожиріння, що набувають розповсюдження і серед дітей молодшого шкільного віку. Тому активізувалась освітня політика Польщі щодо уроків шкільного фізичного виховання, а засобів профілактики таких проблем.

Висновки

На сучасному етапі одним з основних завдань уроку фізичної культури у початковій школі Польщі є формування у школярів цінностей здорового способу життя, пристосування до індивідуальних потреб та інтересів учнів, що збільшуватиме мотивацію до виконання занять і є пріоритетними завданнями систем фізичного виховання школярів Європи.

Сучасний урок фізичної культури в молодших школах Польщі, крім виконання традиційних завдань, спрямований на моральний, духовний, соціальний та культурний розвиток учнів.

Важливим засобом фізичного виховання у польських школах, окрім традиційних, порівняно з іншими зарубіжними системами, є музичний супровід. У програмах молодшої школи є розділ, гаслом якого є «Через танець і ритм – до музики» і який охоплює такі танцювальні ритмічні вправи, рухливі ігри під музику, народні танці та інші музично-рухові вправи.

Вчитель фізичної культури у молодшій школі Польщі повинен не тільки здійснювати виховні та оздоровчі завдання з предмету, але також бути системою зв'язу між людиною, яка вміє встановлювати ділові контакти з місцевими спортивними та фізкультурно-спортивними організаціями, брати активну участь у важливих фізкультурно-спортивних подіях конкретного регіону, активно залучаючи до участі в них учнів школи та бути прикладом для наслідування серед молодших школярів.

Список літератури

1. Берекса В. Зарубіжний педагогічний досвід у галузі позашкільної освіти // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 27 – 30.
2. Вільчковська А. Роль музики в процесі фізичного виховання школярів // Анастасія Вільчковська // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2004. – № 4. – С. 138 – 140.
3. Пасічник В. Сучасний стан фізичного виховання учнів основних шкіл Польщі // Володимир Пасічник // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2004. – № 4. – С. 130 – 133.
4. Bielski J. Program rozwoju wychowania fizycznego i sportu szkolnego jako element przeciwdziałania patologiom / Bielski J., Cendrowski Z., Dziubiński R., Jezierski Z., Paluszynski P., Pośpiech J. // Lider, 2001. – № 5. – S. 14 – 16.
5. Bodziak B. Program – wychowanie fizyczne i zdrowotne. Szkoła podstawowa // Lider, 2006. – nr. 10. – S. 4 – 6.
6. www.education.pl/ (20.08.2008).

УРОК ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В СИСТЕМЕ НАЧАЛЬНОГО ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПОЛЬШИ

Ирина ТУРЧИК¹, Оксана ВАЦЕБА², Светлана БИРЮК³

¹*Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко*

²*Львовский государственный университет физической культуры*

³*Николаевский государственный университет имени Василия Сухомлинского*

Аннотация. В статье анализируются особенности проведения урока физической культуры в системе начального образования Польши. Описано цель, задачи и основные структурные разделы программы по физическому воспитанию начальной школы Польши. На современном этапе одной из главных задач урока физической культуры в начальной школе Польши является формирование у школьников ценностей здорового образа жизни, учет индивидуальных потребностей и интересов учащихся, что даст возможность увеличить мотивацию к посещению занятий и отвечает приоритетным задачам системы физического воспитания школьников Европы.

Ключевые слова: урок, физическое воспитание, Польша, начальная школа, программа, учащиеся.

A LESSON OF PHYSICAL CULTURE IS IN THE SYSTEM OF PRIMARY SCHOOL EDUCATION OF POLAND

Irene TURCHIK¹, Oksana VATSEBA², Svitlana BIRYUK³

¹*Drogobitskiy State Pedagogical University of the Name of Ivan Franc*

²*Lvov State University of Physical Culture*

³*Mikolaivskiy State University of the Name of Vasiliy Sukhomlinskogo*

Abstract. In this article have been analyzed the modern Curriculum of Physical education (primary school) in Poland. The main aims, tasks and section described of program.

On the modern stage of one of main tasks of lesson of physical culture there is forming for the schoolboys of values of healthy way of life at initial school of Poland, account of individual necessities and interests student, that will enable to increase motivation to attendance of employments and answers the priority tasks of the system of physical education of schoolboys of Europe.

Key words: Lesson, physical education, Poland, primary school, curriculum, pupils.